

Kort faktsammanställning om utvandringen

nedtecknad av Bertil Wildt-Persson

Den stora utvandringen: Svenska emigranternas utvandring till Amerika (1860–1930)

Mellan åren 1860 och 1930 utvandrade omkring 1,3 miljoner svenskar till USA. Detta var en av de största folkvandringarna i svensk historia och en del av den bredare europeiska emigrationen till Nordamerika under 1800- och tidigt 1900-tal. Utvandringen formades av en kombination av ekonomiska, sociala och politiska faktorer, samt av drömmen om ett bättre liv i den nya världen.

Orsaker till utvandringen

Flera faktorer drev människor att lämna Sverige för Amerika:

1. **Ekonomisk nöd** – Sveriges befolkning ökade kraftigt under 1800-talet, men jordbruksmarken var begränsad. De flesta svenskar levde som bönder eller statare och kämpade för sin försörjning. Missväxt och svält, särskilt under 1860-talet, förvärrade situationen.
2. **Religiös och politisk frihet** – Sverige var vid denna tid ett strikt lutherskt samhälle där religionsfriheten var begränsad. Frikyrkorörelsen och andra grupper såg USA som en fristad där de kunde utöva sin tro utan förföljelse.
3. **Arbetsmöjligheter** – I USA fanns stor efterfrågan på arbetskraft, särskilt inom jordbruk, järnvägsbyggen och industrin. Lönerna var betydligt högre än i Sverige, och möjligheterna till ekonomisk framgång lockade många.
4. **Rekrytering och propaganda** – Amerikanska företag och järnvägsbolag bedrev aktiv rekrytering i Sverige. Emigrantagenter målade upp en bild av ett land fyllt av möjligheter, och brev från släktingar som redan utvandrat inspirerade fler att följa efter.

Resan och utmaningarna

Resan från Sverige till USA var lång och strapatsrik. Emigranterna tog sig först med båt till hamnar i Göteborg eller Malmö och reste sedan över Atlanten med ångfartyg, ofta via England, **via Hull** på ostkusten till **Liverpool** på västkusten. Många anlände till **Ellis Island i New York**, där de registrerades och genomgick medicinska kontroller.

Utmaningarna var många:

- **Sjukdomar och dåliga förhållanden** – Trånga och smutsiga utrymmen på fartygen gjorde att sjukdomar spreds snabbt.
- **Kulturell anpassning** – Många talade enbart svenska och hade svårt att anpassa sig till det nya språket och samhället.
- **Arbetsförhållanden** – Många hamnade i tuffa och farliga jobb inom industrin, gruvorna eller på järnvägsbyggen.
- **Hemlängtan** – Trots de nya möjligheterna kände många saknad efter Sverige, sin familj och den svenska kulturen.

Möjligheter

För de flesta svenskar innebar USA ett bättre liv med större ekonomiska och sociala möjligheter. Många bosatte sig i Mellanvästern, särskilt i **Minnesota, Illinois och Wisconsin**, där klimatet och jordbruket påminde om det svenska landskapet. Här byggde de svenska samhällen med egna kyrkor, skolor och tidningar på svenska.

Positiva konsekvenser:

- **Ekonomisk förbättring** – Många svenskar blev framgångsrika bönder, företagare och industriarbetare.
- **Utbildningsmöjligheter** – Svenska invandrare och deras barn fick tillgång till bättre utbildning än vad som fanns i Sverige vid denna tid.
- **Bidrag till USA:s utveckling** – Svenskar var delaktiga i att bygga järnvägar, industrier och jordbrukssamhällen i USA.

Negativa konsekvenser:

- **Befolkningsminskning i Sverige** – Vissa områden i Sverige, särskilt Småland, Dalarna och Värmland, förlorade en stor del av sin befolkning, vilket ledde till arbetskraftsbrist.
- **Splittrade familjer** – Många familjer splittrades när vissa medlemmar utvandrade medan andra stannade kvar.
- **Förlust av kultur och språk** – Efter några generationer assimilerades de flesta svenskamerikaner och svenskan ersattes av engelska.

Slutet på massutvandringen

Efter 1924 minskade utvandringen kraftigt på grund av nya amerikanska invandringslagar som begränsade antalet invandrare från Europa. Samtidigt förbättrades levnadsvillkoren i Sverige, och många valde att stanna kvar. Vissa emigranter återvände även hem, ofta med nya erfarenheter och kapital att investera i sina gamla hemländer.

Arvet efter utvandringen

Den svenska utvandringen till USA lämnade ett bestående arv. Idag finns omkring **fyra miljoner svenskättlingar** i USA. Städer som **Minneapolis och Chicago** har fortfarande starka band till Sverige, och svenska traditioner som midsommar och Lucia firas på många platser. Utvandringen inspirerade även litteraturen, exempelvis Vilhelm Mobergs klassiska romanserie om Karl-Oskar och Kristina.

Den stora utvandringen formade både Sverige och USA och är en viktig del av vår historia – en historia om hopp, mod och drömmen om en bättre framtid.

2025-03-28

/BWP